

Vai ceļš uz totalitārismu?

Līvānu pilsētas mērs Visvaldis Gercāns
par teritoriālo un administratīvo reformu

Ministru kabinets bija izsludinājis 2 mēnešus ilgu aptauju par teritoriālās reformas projektu, kas bija publicēts arī presē. Līvānu dome savu nostāju neizteica, jo šajā projektā ir daudz neskaidrību un nevar pateikt, kā tas tālāk virzīsies. Arī viens no šīs reformas galvenajiem «dzinējspēkiem» — bijušais vides un reģionālās attīstības ministrs M.Gailis vairs nav šajā postenī, kas arī zināmā mērā apgrūtinā prognozes par reformas tālāko attīstību.

Tā kā es regulāri piedalos Pašvaldību savienības reģionālās attīstības komitejas darbā, varu apgalvot, ka vismaz par to reformas daļu, kas attiecas uz robežu pārgrāzīšanu, pagastu apvienošanu, pagaidām nekas nav dzirdams. Mani uztrauc šīs reformas 2. daļa — par valsts pārvaldi rajonu līmenī. Daudzi iedzīvotāji to ir sapratuši kā rajonu likvidāciju. Nekas tamlīdzīgs nenotiek, rajoni paliek, kā tie ir bijuši, notiek tikai varas centralizācija, kas, manuprāt, ir negatīvi vērtējama. Igaunijā, piemēram, divu līmeņu pašvaldības ir likvidētas un palikušas tikai viena līmeņa pašvaldības, un to ļoti negatīvi vērtē arī Eiropas Savienība.

Šobrīd viss virzās uz to, ka rajona līmeņa pašvaldības funkcijas saglabājas, tikai tās gatavojas veikt valsts, sarežģītākās no tām tomēr nogrūžot uz vietējām pašvaldībām. Jau tiek apgalvots, ka pilsetu un pagastu pašvaldībām tiks nodotas iedzīvotāju veselības aizsardzības funkcijas, kas, finansējuma dēļ ir viens no smagākajiem jautājumiem. Reāls piemērs ir Līvānu slimnīca, kura ir ļoti smagā finansiālā situācijā, un nekas labāks nav gaidāms arī turpmāk. Vietējām pašvaldībām tiek plānots nodot arī citas funkcijas, bet tādu īsti vietējās pašvaldības lietu — teritoriālpārveidošanu, — to domā atstāt rajona valsts pārvaldei.

Nav sakārtotības arī paredzētās rajona valsts pārvaldes ierēdņu štatu sarakstā — dažās nodaļās ierēdņu skaits plānots pat lielāks kā pašreiz. Es uzskatu, ka rajona padomei daudzas funkcijas nebūtu jāveic, uz tā rēķina palielinot finansējumu, piemēram, veselības aizsardzībai.

Daži piemēri, — šobrīd pastāv tāds veidojums — rajona kultūras nams. Var būt rajona padomes algoti kultūras darbinieki, bet viņiem jāorganizē rajona mēroga pasākumi, nevis jādarbojas Preiļu pilsētas kultūras

namā. Ja rajonam vajag pasākumus, tad lai irē kultūras nama telpas no Preiļu pilsētas pašvaldības, pārējā laikā kultūras namam jābūt vietējās pašvaldības finansējamai iestādei. Patlaban notiek savdabīga Preiļu pilsētas dotēšana, jo rajona padome uztur kultūras namu, kas patiesībā ir Preiļu pilsētas kultūras nams. Līdzīgi ir ar rajona centrālo bibliotēku, kas atrodas Preiļos. Tā tiek uzturēta no rajona padomes līdzekļiem, bet būtībā veic pilsētas bibliotēkas funkcijas.

Ārvalstīs vienmēr tiek uzsvērts, ka mūsu pašvaldības ir pārāk mazas, arī mūsu rajoni neatbilst pašvaldību lielumam, kāds ir optimāls reģionu sadarbībai (ārvalstīs reģions aptver vidēji ap 300 tūkstošus iedzīvotāju). Būtībā nav svarīgi, kur atrodas reģiona centrs — Daugavpilī, Rēzeknē, Preiļos. Svarīgi, lai iestāžu pakalpojumi, kas atrodas, piemēram, Preiļos, būtu pieejami arī Līvānos.

Man ir krasa nesaprašanās ar PID rajona nodaļu, jo uz Līvāniem viņu darbinieki atbrauc tikai reizi mēnesī, bet savu filiāli Līvānos atvērt nevar vai negrib. Vienīgās rajona iestāžu filiāles, kas Līvānos ir pastāvīgi, ir NVD, policija, darbinieki no VID, vides inspektore S.Mazjāne, atbrauc arī tiesnese. Nedrīkst būt tā, ja kāda reģiona centrs atrodas vienā pilsētā, tad arī visas iestādes atrodas vienīgi tur. Šobrīd tomēr ierēdņiem ir jābrauc pie cilvēkiem, jo tautai nav tādi materiālie apstākļi, lai regulāri brauktu uz attālo rajona vai reģiona centru.

Arī rajona padomēm noteikti jābūt vēlētam, jo prefektu iecelšana ir pretrunā ar valsts attīstību demokrātijas virzienā. Ja valdība grib iecelt ierēdņi un negrib ļaut viņu ievēlēt, tas nozīmē, ka valdība mūs uzskata par nejēgām. Ja daži domā, ka atnāks labais onkulis un ar stingru dūri te ieviesīs kārtību, tad tas ir pazemojoši tiem cilvēkiem, kuri uzskata, ka saprot, ko paši izvēlas balsojot. Reformas likumprojekts ir tā, — ja neapmierinās no pašvaldībām izvirzītais kandidāts, tad valdība tik un tā iecels, ko viņa gribēs. Tas ir ceļš uz totalitārismu. Tikt klāt ieceltajam ierēdņiem ir bezcerīgi, to es zinu pēc savas pieredzes, jau šobrīd cīnoties ar ierēdniecību dažādās ministrijās.

V.Gercāna stāstīto pierakstīja
Daina Kursīte